

STRATEGIJE LER-A I ULOGA LOKALNE ZAJEDNICE

Prof. dr. sc. Vladimir Čavrak
Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
vcavrak@efzg.hr

Teme:

- ▶ Teorijske pretpostavke
- ▶ Zakonsko određenje
- ▶ Država i gospodarski razvoj
- ▶ Lokalni ekonomski razvoj (LER)
- ▶ Instrumenti i tehnike za poticanje LER-a
- ▶ Uklanjanje prepreka razvoja malog gospodarstva
- ▶ Uloga lokalne vlasti

Polazni problem!

- ▶ LOKALNA ZAJEDNICA – JL(R)S – javno vlasništvo, javna dobra, *nema profitnog cilja*
- ▶ PODUZETNICI – PODUZETNIŠTVO – privatno vlasništvo, *profitni cilj*, privatni rizik
- ▶ Razlike u funkciji cilja – ima li razloga da javni sektor (država) podupire poduzetništvo?
- ▶ Dvije paradigme: (a) neoliberalna;
(b) keynesianska
- Nova strukturna ekonomika – nova paradigma

NOVA EKONOMIJA I RAZVOJ

1. **Briše se granica**
lokalno **globalno**

1. **GLOBALIZACIJA**

2. **RAST** kojeg je teško nadzirati

3. Utemeljenost na **ZNANJU**

4. **MREŽE**

Ustavno određenje gospodarskog razvoja i JL(R)S

- ▶ “Država potiče gospodarski napredak i socijalno blagostanje građana i brine se za *gospodarski razvitak svih svojih krajeva*.” (Čl. 49)
- ▶ Jedinice **lokalne** samouprave – neposredno ostvaruju **potrebe građana** (čl. 34)
- ▶ Jedinice **područne (regionalne)** samouprave obavljaју poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove koji se odnose na:
školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova. (čl. 34)

Zakonsko određenje gospodarskog razvoja i JL(R)S

- ▶ **Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (čl. 19–21) – *prepisuje ustavni tekst*** bez dopuna i razrade
- ▶ **Što znači gospodarski razvoj** kao djelokrug Županije/Grada sa više od 30.000 stanovnika? Što moraju činiti JL(R)S?
- ▶ **Tko je zadužen** za gospodarski razvoj općina i mjesta s manje od 30.000 stanovnika?
- ▶ *U RH nema pravog odgovora na ova pitanja, nema institucionalne strukture niti strategije!?*

LOKALNI EKONOMSKI RAZVOJ (LER)

- ▶ Proces putem kojeg **akteri** u okviru malih i velikih gradova (“naših zajednica”) rade zajedno sa partnerima iz:
 - javnosti,
 - poslovnog i
 - nevladinog sektoras ciljem stvaranja boljih uvjeta za **ekonomski rast i stvaranje radnih mjesta**
- ▶ Uspostavljaju i održavaju **dinamičnu poduzetničku kulturu** i stvaraju **novu zajednicu i poslovno blagostanje** u cilju poboljšanja **kvalitete života za sve** u zajednici

Što znači “vršiti lokalni ekonomski razvoj”?

- ▶ Raditi na izgradnji ekonomske konkurencije lokalnog područja –
 - cilj: **poboljšanje ekonomske budućnosti**
- ▶ Davanje **prioriteta**:
 - **lokalnoj privredi i**
 - **povećanju konkurencije**
- ▶ Uspjeh ovisi o prilagodljivosti **lokalnog prostora** na tržišno okruženje (koje se brzo mijenja i sve je konkurentnije)

Kako graditi konkurenciju?

- ▶ Lokalni ekonomski prostor ima **UVJETE** koji pomažu ili ometaju ekonomski razvoj
- ▶ Na lokalnim atributima graditi **STRATEGIJU** lokalnog ekonomskog razvoja sa ciljem poboljšanja **LOKALNE KONKURENCIJE**
- ▶ Lokalna zajednica treba raditi na svojim:
 - jakim stranama,
 - slabostima,
 - prilikama i
 - opasnostimada bi učinila svoje lokalno područje **atraktivnim** za poslovanje, nove radnike i pružanje potpore institucijama

Tko vrši lokalni ekonomski razvoj?

- ▶ **Lokalne vlade** (uprave, samouprave)
- ▶ Uspješna **privatna poduzeća**
- ▶ LER – **partnerstvo** (mreže) između:
 - lokalne vlade,
 - poslovnih interesa i
 - interesa zajednice

Zašto činiti LER?

- ▶ **Mobilnost kapitala** – kapital seli iz manje u više atraktivna područja
- ▶ **Smanjuje se razvojni kapacitet** lokalnih zajednica – nema razvoja i zapošljavanja
- ▶ **Ekonomska uloga lokalnih vlada sve veća** – potreba razumijevanja i **uklanjanja prepreka za rast i investicije** – sve veći izazovi:
 - međunarodni,
 - državni,
 - regionalni,
 - općinski,
 - ugrožena populacija

Opcije LER programa!

- ▶ Poticanje rasta lokalnog poslovanja
- ▶ Poticanje novih poduzeća
- ▶ Promoviranje investicija
- ▶ Investicije u “čvrstu” infrastrukturu
- ▶ Investicije u “meku” infrastrukturu
- ▶ Skupni (i sektorski) razvoj (horizontalne i vertikalne mreže)
- ▶ Određivanje područja – zoniranje
- ▶ Mjere za siromašnu i ugroženu populaciju
- ▶ Strategija za regeneriranje

Instrumenti za LER – uklanjanje prepreka

- ▶ Marketinške aktivnosti
- ▶ Financijski alati
- ▶ Menadžment zemljišta, prostora i prava
- ▶ Alati lokalne vlade / infrastrukturne aktivnosti

Marketing

- ▶ Inventarizacija i prikaz mjesta
- ▶ Brošure
- ▶ Video
- ▶ Posjete
- ▶ Sastanci sa lokalnim liderima
- ▶ Promocija trgovine i izvoza
- ▶ Prikazi trgovine
- ▶ Razvoj izvoznih i robnih marki
- ▶ Promocija specifičnih mjesta
- ▶ Specijalni susreti i druženja
- ▶ Planiranje marketinškog razvoja

Financijski alati

- ▶ Smanjenje /oslobođenje/ od taksi, poreza i naknada
- ▶ Različite porezne stope
- ▶ Garancije za kredite
- ▶ Subvencije i transferi
- ▶ Izravne garancije za poduzetnike
- ▶ Udio u kapitalu za pokretanje projekata
- ▶ Garancije prometa (prihoda)
- ▶ Ugovori o zakupu
- ▶ Osiguranje lokalnih servisa (usluga)
- ▶ Povrat novca za projekte
- ▶ Donacije
- ▶ Menadžment financijskih usluga

Menadžment zemljišta, prostora i prava

- ▶ Poboljšanje komunalnih usluga (opremanje zemljišta komunalijama (struja, voda, telekomunikacije,...))
- ▶ Parcelacija (regionalizacija) prostora (zoniranje prostora)
- ▶ Izvlaštenje zemljišta (ekproprijacija)
- ▶ Stjecanje (akvizicija) zemljišta
- ▶ Realokacija poslovanja (seljenje izvan gradskih zona)
- ▶ Kupovina/prodaja, zakup, koncesije zemljišta nositeljima razvoja
- ▶ Dodjela prava korištenja (građenja, i sl)
- ▶ prava obavljanja djelatnosti
- ▶ Razvijanje trgovine nekretninama
- ▶ Obnova objekata i prostora

Alati lokalne vlade/infrastrukturne aktivnosti

- ▶ Dozvole za poslovanje, građenje, osnivanje poduzeća ...
- ▶ Kontrole i inspekcije (građevinske, zaštite okoliša, ...)
- ▶ Organi za pomoć u rješavanju problema (ombudsmani)
- ▶ Prostorno planiranje
- ▶ Olakšavanje regulacije okoliša
- ▶ Poticanje i razvoj parkirnih prostora
- ▶ Regulacija prometa
- ▶ Poticanje i razvoj sustava sigurnosti
- ▶ Čišćenje i uređenje grada
- ▶ Razvoj pješačkih zona
- ▶ Adaptacija povijesnih jezgri

Indikatori za mjerenje progressa!

1. **Podnošljivost (prikladnost)** = socijalna jednakost i kvaliteta okoliša
2. **Konkurentnost** = produktivnost i ekonomska vitalnost
3. **Dobro upravljanje i menadžment** = u okviru i izvan gradske uprave
4. **Financijska sposobnost** = održive gradske financije i kreditna sposobnost

Početna razina – mjerenje napretka

Institucionaliziranje LER-a!

- ▶ Menadžment tim koji organizira izradu strategije LER-a
- ▶ Jedinica za implementaciju strategije

Lokalni sustavi i gospodarski razvitak – lokalne mreže

- ▶ Odnosi – istovremeno **konkurentski i kooperativni** (suradnički, partnerski)
- ▶ **LOKALNA MREŽA** – poduzeća, kupci, istraživačke i obrazovne ustanove, lokalna vlast, kućanstva
- ▶ **Napuštanje tradicionalnog razmišljanja** o podjeli uloga u gospodarstvu
- ▶ Blijedi granica **PRIVATNOG I JAVNOG** i granica između **GOSPODARSTVA I OSTALIH SFERA ŽIVOTA**

Treba li malom gospodarstvu pomoć?

- ▶ **Neoliberalna dogma** – dobri će i sami preživjeti – pomoć nepotrebna
- ▶ U većini razvijenih zemalja – programi potpore malom gospodarstvu (npr. Italija, Irska, Portugal, i sl.)
- ▶ **Razni tipovi pomoći**: novčane potpore, zaštita od uvoza, oslobađanje od davanja, preferencijalni položaj kod državnih nabavki, i sl.
- ▶ U kombinaciji s **REGIONALNOM POLITIKOM**

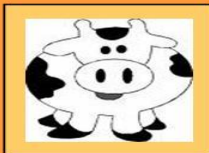
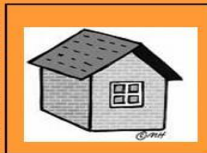
Glavni problemi (prepreke) malih poduzeća!

- ▶ Nemogućnost korištenja **ekonomije obujma**
- ▶ Nemogućnost korištenja tržišnih prilika pri većem otvaranju **međunarodnoj trgovini**
- ▶ **Teško internaliziraju koristi** obuke i obrazovanja, marketinških i tehnoloških inovacija
- ▶ **Ograničen pristup** novim tehnologijama
- ▶ **Mali financijski rejting** – teško mogu posuđivati kapital – za banke rad s njima ima velike transakcijske troškove

Glavni problem ipak nije veličina nego IZOLIRANOST!?

- ▶ Na lokalnoj razini **UMREŽAVATI** mala poduzeća
- ▶ **Horizontalno** povezivanje
 - uklanja nedostatke veličine, a zadržava sve prednosti
 - omogućava korištenje ekonomije obujma
- ▶ **Vertikalna suradnja**
 - omogućava specijalizaciju u eksternoj podjeli rada

Primjer: Lanac vrijednosti mlijeka

Price	25/- Rs/l	40/- Rs/l	45/- Rs/l	75/- Rs/l	80/-Rs/l	95/- Rs/l
Suppliers	farm	collect chilling	transport	factory	shop	consumer
						
Costs	Labour land & feed Milking equip Cow shed Animal care	Testing Chilling tank Building Electricity 2 workers	Vehicle Fuel Mainten. Driver Packaging	Machines Building Electricity Labour Electricity Marketing Admin.	Shop rent Storage Labour Advertising mainten Admin. VAT	Consumer pays for all added costs per litre

U svakom koraku lanca vrijednosti, “dodaje” se vrijednost

Politika potpore malim poduzećima!

- ▶ Umjesto unapređivanja individualne – podizati **KOLEKTIVNU EFIKASNOST**
- ▶ Cilj: umjesto pojedinačnog poduzeća – **LOKALNI PROIZVODNI SUSTAV I LOKALNA DRUŠTVENA ZAJEDNICA** u kojoj je poduzeće ukorijenjeno
- ▶ Osiguranje stimulativnog **OKRUŽENJA i LOKALNOG SUSTAVA POTPORE**
- ▶ Umjesto pojedinačnog – **SKUPINA PODUZEĆA**

Važna uloga lokalne vlasti!

- ▶ Uloga – **poticanja i usmjeravanja**
- ▶ Umjesto hijerarhijskih – odnosi **suradnje** poduzeća i lokalne uprave
- ▶ Važno – imati **DUGOROČNU I STABILNU STRATEGIJU** (koja nije podložna “političkim ciklusima”)
- ▶ Lokalna ukorijenjenost tržišta rada – **PREDNOST A NE NEDOSTATAK**

Kreirati institucije na lokalnoj razini!

- ▶ **Financijske institucije:** banke, štedionice, lokalne razvojne banke
- ▶ **Institucije poduzetničke samopomoći:** garancijske agencije, osiguravateljske agencije
- ▶ **Institucije suradnje lokalne vlasti i poduzetnika:** upravljanje infrastrukturom
- ▶ Umjesto politike “privlačenja tvornica” **kooperativna politika stvaranja uvjeta** za razvoj lokalnog poduzetništva (poticanje inovacija, mreže, obrazovanje, istraživanja, transfer tehnologije, stručno savjetovanje)

Kraj!

HVALA NA POZORNOSTI!